

Nyhetsbrev om nationalparken

▼▲▼ Nyhetsbrevet för Färnebofjärdens nationalpark utges av förvaltaren, Länsstyrelsen i Västmanlands län. Publikationen beräknas utkomma två gånger per år – vår och höst. Syftet är att sprida information om aktuella händelser, som på olika sätt berör Nationalparken.

Nyhetsbrevet sänds ut till särskilt berörda såsom fiskervårdsområden och jakträttsinnehavare. Det finns dessutom på förvaltningskontoret i Östa. Om du vill ha nyhetsbrevet hemskickat från och med nästa nummer anmäler du detta till platskontoret i Östa.

Nationalparksförvaltningen

Länsstyrelsen i
Västmanlands län
721 86 Västerås
Tel. 021-19 50 00

Kontaktperson:
Robert Ström
Tel. 021-19 51 43
e-mail:

robert.strom@u.lst.se

Platskontor:

Kjell Björkman, föreståndare
Färnebofjärdens nationalpark
Östaholm, 740 45 Tärnsjö
Tel/fax 0292-432 10
Mobil 070-521 79 23
e-mail:
kjell.bjorkman@u.lst.se

Telefontid platskontor:

08.00-10.00 vardagar

Besökstid:

13.00-15.00 tisdagar och
torsdagar

Färnebofjärden

NUMMER 1 1999

Fiskgjusen visar regelbundet upp sig för besökare vid Färnebofjärdens nationalpark.

Gott om växter och djur i den nya nationalparken

När Färnebofjärdens nationalpark invigdes den 10 september 1998 blev den landets 26:e nationalpark.

Nationalpark är det starkaste skydd som natur kan ges i Sverige, och det har också hög internationell status.

Knappast något område i Skandinavien är mer artrikt än Färnebofjärden. Här vid det som

Linné kallade "limes norrlandicus", den biologiska norrlandsgränsen, möts nordliga och sydliga arter inom både florans och faunas. Alla Sveriges sju hackspettsarter finns representerade. Både slaguggla och fiskgjuse häckar i området. Här finns också björn och lodjur liksom ovanliga lavar, svampar och många fiskarter.

Varför finns det folk i fågelskyddsområdena?

▼▲▼ Många frågor ställs till förvaltningsansvariga om varför vissa människor får vistas i fågelskyddsområdena under våren.

Som bekant råder beträdnadsförbud inom några områden i parken. Detta förbud är främst motiverat av en del ovanliga fågelarter. Varje år följs dessa arter upp, man inventerar om de förekommer och om de häckar. Detta är ett arbete som pågått i många år och det är angeläget att det fortsätter för att se om de mål och syften som finns med parken verkligen uppnås.

Särskilt tillstånd

Årligen ger därför länsstyrelsen vissa personer tillstånd att under viss tid i samband med inventering vistas i dessa områden. En rapport lämnas till länsstyrelsen om utfallet av inventeringen och hur ofta tillståndet utnyttjats. Personer som har dessa tillstånd skall vid förfrågan kunna visa upp tillstånd och fotolegitimation.

Förutom dessa särskilda tillståndshavare har förvaltaren rätt att vistas i området under tjänsteutövning, samt naturligtvis polis och vissa andra myndigheter.

Skötselråd

▼▲▼ Ett skötselråd har bildats för nationalparken. Rådets uppgift är att behandla mer överordnade frågor om nationalparkens vård och förvaltning. Medlemmar i skötselrådet under 1999 är:

Länsstyrelsen Dalarna:
Hannes Mellqvist

Länsstyrelsen i Gävleborgs län: Anders Malmborg

Länsstyrelsen i Västmanlands län: Robert Ström och Kjell Björkman

Naturvårdsverket:
Anders Bergqvist

NeDa: Kalle Hedin

Svenska Naturskyddsföreningen: Stig Holmstedt

Varför bildas n

Nationalparker bildas för att bevara ett natur- och kulturarv till kommande generationer. Men de är också viktiga referensområden för forskning och utbildning.

Begreppet nationalpark föddes i USA redan i slutet av 1800-talet. År 1872 inrättades världens första nationalpark - Yellowstone National Park. I Sverige bildades de första nationalparkerna i början av 1900-talet. De svenska nationalparkerna var till största delen belägna i fjällkedjan. Orsakerna var naturligtvis att fjällnaturen är unik och relativt opåverkad.

Det finaste Sverige har

Då exploateringstrycket alltmer ökat under de senaste tio åren har arbetet intensifierats för att skydda värdefulla stora områden, särskilt i södra Sverige.

Det övergripande målet med nationalparkerna är att skydda representativa eller unika exempel av det svenska landskapet. Syftet är dels att bevara ett natur- och kulturarv åt framtida generationer, dels att de skall kunna vara referensområden för forskning och undervisning. Men samtidigt är det viktigt att de svenska nationalparkerna är öppna för besökare. Det finaste Sverige har skall kunna upplevas av alla även i framtiden.

Bildandet av nationalparker ger ofta upphov till diskussioner, inte minst på grund av de inskränkningar i nyttjandet som är nödvändiga. Samtidigt innebär ett naturområdes status som nationalpark ofta en vitalisering av bygden.

Färnebofjärden planerad lång tid

Liksom i andra länder pågår även i Sverige ett fortlöpande arbete och kunskapsuppbyggnad kring naturresurser och biologisk mångfald. Internationellt samlas denna kunskap främst av FN:s miljövårdsorgan och Internationella Naturvårdsunionen (IUCN).

I Sverige har Naturvårdsverket ansvar för bildandet av nationalparker enligt en fastlagd plan. Underlaget till denna plan är data och förslag från forskare, länsstyrelser, kommuner och den ideella naturvården. Färnebofjärden har länge ingått i denna nationella plan.

Bakom bildandet av en nationalpark ligger ett omfattande utrednings- och inventeringsarbete.

I kantzonerna mot älven och våtmarkerna står al, asp, björk och ek. Hög.

Frågan om behovet av skydd och förslag till bildande av nationalpark väcks ofta av den ideella naturvården, kommuner eller länsstyrelser.

Marken ägs av staten

När området identifierats och avgränsats påbörjas arbetet med att förvärva marken. Till skillnad från naturreservat måste marken i nationalpark ägas av staten.

Förvärven sker med medel från Naturvårdsverket, som sedan också blir markägare. Ofta är markförvärven en lång och utdragen process med värderingar och förhandlingar. Parallellt med detta pågår arbetet med skötselplan och föreskrifter.

ationalparker?

Ja naturvärden är knutna till dessa områden. Bilden visar en av Färnebofjärdens mer otillgängliga områden i den västra delen.

Arbetet med skötselplanen för Färnebofjärden bedrevs i en grupp med representanter för berörda län (Dalarna, Gävleborg, Västmanland), berörda kommuner (Avesta, Heby, Sala, Sandviken), Naturvårdsverket, NeDa och Svenska Naturskyddsföreningen.

Så fattas beslutet

När ett mer detaljerat förslag om nationalpark finns sänder Naturvårdsverket detta till regeringen. Därefter skrivs en proposition som föreläggs riksdagen.

När riksdagen givit sitt stöd fattar regeringen beslut om den nya parken och dess gränser. Naturvårdsverket sänder ut föreskrifter och skötsel-

plan på remiss till berörda organisationer och enskilda.

Parkerna öppna för allmänheten

I Sverige är alla nationalparker öppna för allmänheten. Besökare har dock alltid skyldighet att vara insatt i vilka bestämmelser som gäller i parken.

Det är de övergripande syftena med respektive nationalpark som avgör vilka föreskrifter och bestämmelser som gäller i parken.

o "Områdets vegetation och skyddsvärda djurliv ska så långt som möjligt bevaras i sitt naturliga tillstånd."

Föreskrifterna skiljer sig något från park till

Folder, tygmärke och ny karta

▼▲▼ En nationalparksfolder med enkel översiktskarta och grundinformation har tagits fram på flera språk. Denna folder finns på turistanläggningar och byråer i området och kan dessutom erhållas gratis från berörda länsstyrelser.

Ett tygmärke med Färnebofjärdens logotype (slaguggla i ek) finns att köpa för 10 kr vid anläggningar inom området och vid länsstyrelserna.

En mer detaljerad karta med fördjupad information om nationalparken kommer att produceras under 1999.

För guidning av organisationer/företag samt större grupper i området kontakta NeDa telefon 0291-211 80.

Befintliga kartor

▼▲▼ Följande kartor täcker nationalparken:

• Gröna Kartan (1:50000) 12H NV, 12H SV, 12G SO, 12G NO

• Gula Kartan (1:20000) 12H:60, 12H:40, 12G:29, 12H:21, 12G:48

Kartorna finns att köpa hos alla kartförsäljare.

De säljs ej av länsstyrelserna eller platskontoret.

Ett 20 meter högt utsikts-torn har byggts vid Skekarsbo, i närheten av Tärnsjö.

Informationspunkter

▼▲ Information i form av större skyltutställningar återfinns vid Sevedskvarn och Östa. Vid dessa beskrivs områdets natur, kultur, växt- och djurliv. Här finns också större P-platser.

Vid Sevedskvarn kan besökare vandra längs en handikappsanpassad naturstig.

Vid Skekarsbo har ett 20 meter högt torn byggts, varifrån stora delar av parken kan överblickas.

Boende i området

▼▲ Det finns flera möjligheter att övernatta i området:

- Färnebofjärdens Camping tel. 0291/205 14 (maj-sept.)
- Vårdshuset Gysinge tel. 0291/212 00
- Östa stugby & camping tel. 0292/430 04
- Enskild stuguthyrning, tel. Gysinge turistbyrå 0291/210 00

Inom parken är tältning ej tillåten. Enkla vindskydd med ved finns på flera platser där övernattnings är möjligt.

En enkel övernattningsstuga finns dessutom i västra delen av parken (vid Alderbäcksrör) med plats för cirka åtta personer. Stugan är öppen, utom vid jaktssong, och kan ej bokas.

Föreskrifter i nationalparken

park, jakt är exempelvis oftast förbjuden. Så dock ej i Färnebofjärdens nationalpark, där jakt på älg, rådjur och mink är tillåten. Jakten sköts i Färnebofjärdens av olika jaktlag.

Till skillnad från de flesta andra parker är också fiske tillåtet inom Färnebofjärdens nationalpark. Fisket förvaltas till största delen av Färnebofjärdens fiskevårdsområde. Vid Tyttboforsarna är det utarrenderat till Sportfiskarna och vid Sevedskvarn/Gysinge är Gysingeforsarnas fiskevårdsområde förvaltare.

I många fall är det förbjudet att medföra hund i Sveriges nationalparker. Även detta är tillåtet inom Färnebofjärdens nationalpark.

Syftena med Färnebofjärdens nationalpark är också följande:

□ "Att forssträckorna och den naturliga vattenregimen bibehålls och att vattenmiljön så långt som möjligt skyddas från föroreningar."

Då det är Dalälvens vatten och inte minst vattenståndsväxningarna som skapat många av områdets värden, är regleringar av vattenståndet negativa. Det är också uppenbart att föroreningar av vattnet skulle få allvarliga och negativa konsekvenser.

□ "Att vissa kulturhistoriskt intressanta miljöer bibehålls."

Området har tidigare präglats av omfattande fäbods- och slätterverksamhet. För att ge en bild av hur människorna levde, och hur landskapet påverkades av denna verksamhet, skall några av dessa miljöer inte tillåtas växa igen, utan skötas på gammalt sätt.

□ "Att allmänhetens möjlighet att uppleva områdets natur underlättas i lämplig grad."

Vissa områden i parken skall kunna besökas utan alltför stora strapatser samtidigt som områdets värden inte skadas i form av slitage, nedskräpning, störningar och buller. De stigar och rastplatser som finns är anlagda för att kanalisera besökarna till områden som inte är så känsliga. Från det anlagda utsiktstornet kan även icke båtburna besökare få en överblick över parkens vattenområden.

De föreskrifter som finns leder ibland till konflikter, såväl i Färnebofjärdens nationalpark som på andra håll. Här följer några av de föreskrifter som föranlett diskussioner:

□ "Använda motordrivna fordon i terrängen och på is."

Den snabba utvecklingen av snöskotrar, fyrhjulingar och terränggående bilar motiverar denna bestämmelse. Djurlivet störs påtagligt av buller och snabb förflyttning. Även besökare som inte är motorburna störs.

Körning på icke frusen mark kan dessutom ge markskador.

□ "Framföra båt med högre hastighet än 12 knop."

Skälen är desamma som ovan – det vill säga buller och snabba förflyttningar. Snabba båtar kan även ge upphov till stora svallvågor som skadar strandhäckande fåglars bon.

□ "Framföra motorbåt och fiska i Tiån, Tisjön, Östasjön, Kölforsån och Lillån."

Motivet är att minimera störningarna i dessa känsliga vattenområden med mycket höga naturvärden. I Kölforsån och Lillån kommer motorbåtar också i direkt konflikt med kanotister.

□ "Tälta eller göra upp eld utanför anvisade platser."

Oreglerad tältning och eldning har tyvärr visat sig medföra nedskräpning, nedslitning och nedhuggning av kvistar och träd. För att ändå möjliggöra övernattnings finns flera anlagda rastplatser med vindskydd och ved.

Till skydd för främst vissa fågelarter är mindre områden förbjudna att beträda under förvinter, vår och försommar. Totalt omfattas tre fasta områden och ett antal holmar och öar av förbudet.

Ovanstående inskränkningar berör inte majoriteten av besökare som vistas i parken men har ändå föranlett diskussioner. Om ni har frågor om ovanstående – vänd er till Naturvårdsförvaltningen. Alla föreskrifter finns anslagna i nationalparksfoldern och på informationstavlor.

Tänk på att du som besökare är skyldig att informera dig om vad som gäller. Föreskrifterna är till för att skydda området för framtiden och för att göra ett besök till en upplevelse för alla naturintresserade.